

'N BESOEK AAN VILLA DUBOCHET 17, CLARENS

Tydens my reis deur Switserland in Augustus 1953, het ek 'n besoek aan die sterfhuis van President Kruger in Clarens gebring. In opdrag van die Genootskap Oud-Pretoria en die Krugergenootskap, moes ek twee foto's van Pretoria aan die huis skenk.

Villa Dubochet lê aan die meer van Geneve in 'n rustige wyk van die tweeling dorp Montreux-Clarens. Die huis het 'n mooi groot tuin en beide huis en tuin word pragtig deur die oppassers, madame en meneer Pfluger versorg. Jammer genoeg is die sterfhuis vandag feitlik ongemeubeleerd. Alleen in die sitkamer is 'n paar meubelstukke te sien, terwyl 'n enkele Krugerskildery aan die muur hang.

Die ander kamers is leeg, alhoewel op die boonste verdieping in twee slaapkamers 'n paar ledikante te sien is. Alle oorspronklike meubelstukke uit Kruger se dae is verwyder, sodat alleen die gebou ons aan ons President herinner. Besoekers kla dan ook tereg dat daar uiters weining in die huis te sien is en dat daar geen besienswaardighede is wat die verband tussen die huis en Transvaal aantoon nie. **Die volk van Suid-Afrika moet toesien dat die huis weer gemeubeleer word, sodat Villa Dubochet in alle opsigte ons land tot ere sal strek.**

In hierdie opsig het die twee genootskappe 'n mooi voorbeeld gestel, want op inisiatief van Oud-Pretoria hang nou aan die sitkamermuur twee pragtige foto's van geboue in Pretoria.

Ons Genootskap het 'n begroting van die Goewermentsgebou op Kerkplein uit omstreeks 1895, geskenk. Op 'n silwerplaatjie, wat aan die lys bevestig is, staan in Afrikaans, Engels, Frans en Duits geskryf dat die foto 'n geskenk van die Genootskap Oud-Pretoria is.

Die Krugergenootskap het 'n groot moderne foto van die Gereformeerde kerk op die hoek van Kerk- en Potgieterstraat gegee. Ook hierdie foto het 'n silwerplaatjie waarop die besonderhede van die gif in vier tale graveer is.

Beide foto's bring 'n brokkie uit die geskiedenis van Kruger se lewe en Pretoria na die sitkamer van Villa Dubochet, en tussen die afbeeldinge van sy kerk en regeringsgebou, hang die beeltenis van die President. Maar veel meer meubels, foto's, leesstof, ens., moet aan die huis geskenk word om aan die oorsese besoeker 'n indruk van die stad van Kruger te gee en iets van sy geskiedenis bekend te maak.

Op 5 Augustus 1953, het ek die twee foto's in die Villa in teenwoordigheid van agt persone, waaronder meneer Albert Mayer, burgermeester van Montreux, opgehang. Aan die gehoor het ek die doel van my besoek verduidelik en o.a. die hoop uitgespreek dat die Villa spoedig nog veel meer geskenke uit Suid-Afrika sal ontvang. Burgermeester Mayer het hierop geantwoord en onderstaande toespraak in Frans gelewer waarvan hy my 'n Enge!se vertaling gegee het.

Photo: Vanleer

HE WAS BROUGHT BACK TO US—THE EXILE OF THE VILLAS DUBOCHET

Meneer Mayer het namens Montreux se toeristeburo belowe dat aan my versoek voldoen sal word, n.l. om 'n aanwysingsbord na die Krugersterfhuis in die hoofstraat van Clarens-Montreux op te rig, want Villa Dubochet 17 is moeilik te vinde.

Verlede jaar is die sterfhuis deur ongeveer 500 persone besoek, maar hierdie getal sal toeneem sodra die huis meer besienswaardighede bevat en beter bekend word.

*Speech by Mr. A. MAYER, Mayor of Montreux
(Switzerland):*

THE EXILE OF THE "VILLA DUBOCHET"

There is another exile, Paul Kruger, formerly president of the Transvaal. We cannot but call forth his strong broad shoulders, his long white beard, as he lived far from his lost country in the oasis of the villas Dubochet in Clarens. The man who for hours remained sitting on his balcony, looking out wistfully at the expanse of the lake, had enjoyed a happy life in the beginning, but singularly tragic afterwards. He was born in 1825 in South Africa. In 1883, he became the venerated and popular president of the Transvaal. The Boer-people he governed was courageous, bold and enterprising. Religious life marked by the biblical spirit born out of the Reformation by Calvin was very developed among those settlers who had cleared barren commons, built towns, raised a State. The discovery in the neighbouring ground of Kimberley and Johannesburg, of prodigious gold and diamond mines, attracted the notice of Europe's people. Thousands of adventurers came to try their luck and prospect the Boer soil.

Meanwhile, England, under the influence of great ministers and of a Queen possessing at the highest pitch the consciousness of the State, was bringing to an end the establishment, over the seas and oceans, of a vast and powerful empire. In 1899, war laid the Transvaal waste. Lord Kitchener's forces, after great and hard battles, occupied the Boerland and notwithstanding their heroic resistance, completely defeated the "Afrikaners." It is not of our concern to enter here into political details regarding this conquest. Let us say simply that the old President "Uncle Paul" as he was called, came to Europe in 1900 to ask the great European powers to take an interest in the destiny of his country. His steps remained useless! Then began for him the exile in Clarens, as Quinet had known in Veytaux.

Paul Kruger lived in the house which bears the number 17 in the Villas Dubochet. He liked to walk through the shady groves of this charming quarter, admiring the beautiful scenery that surrounded it. But his thoughts were ever carried off to other shores where were rolling the big waves of the ocean. He was dreaming then of his people, of his town of Pretoria. He was dreaming . . . and death overtook him, on the 14th July, 1904, while on the Savoy coast they were celebrating their national holiday in memory